

Интернационализацията на обучението – още един начин за повишаване на качеството

Каталина Григорова

Abstract: Internationalization of Education - Yet Another Way to Improve the Quality: The paper discusses some aspect of internationalization of higher education on national and institutional level. The priorities and different forms of internationalization are presented. Some benefits and risks are described.

Key words: Internationalization of Education, Quality of Education, Joint and Double Degrees Programmes..

ВЪВЕДЕНИЕ

С развитието на процесите на глобализация и интернационализация на икономиката и бизнеса пред висшето образование се появява нова цел – подготовка на професионалисти, способни ефективно да работят в променящите се условия на пазара. Днешната епоха на глобално знание и технологии изисква завършващите висше образование да притежават умения за взаимодействие в глобална среда. По този начин глобализацията се явява катализатор за растящата конкуренция в образованието.

Интернационализацията на обучението с нейните разнообразни форми е фактор, който способства студентите да получат качествено образование, а академичните институции успешно да реагират на предизвикателствата, свързани с глобализацията.

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА ОБУЧЕНИЕТО

В настоящата работа се акцентира върху интернационализацията на обучението в институции, предоставящи висше образование, и разположени в страни от Европейския съюз.

Една от основните цели на интернационализацията на висшето образование е да осигури обучение на студентите, които ще бъдат граждани, предприемачи и учени в следващите години. Тя е двигател за промяна и трябва да способства за изграждане на знания и умения, необходими в 21-ви век.

Интернационализацията на висшето образование става популярна през 90-те години на 20-ти век, когато международната дейност на академичните институции става ключов фактор за развитието им и се превръща в съдържателен и пълноценен процес [2]. Концепциите за интернационализация се развиват в зависимост от разбирането за провеждане на обучението и постигнатите резултати [1].

Интернационализацията в академичните институции се извършва в пряка връзка и зависимост от правителствената образователна политика, тъй като по-голяма част от висшите училища са държавни. Въпреки автономията на висшите училища, процесите на разширяване на тяхната дейност извън националните граници могат да бъдат както стимулирани, така и възпрепятствани от политиката на правителството. Затова взаимодействието между институциите и техните правителства е от изключително значение. В тази връзка от особена важност е наличието на регионални стратегии за интернационализация на обучението, които способстват за координирането на националните стратегии и правителствените политики.

Форми на интернационализацията

Интернационализацията на обучението се явява предпоставка за възникване на проблеми, свързани с признаване на дипломи и оценки, международни оценки на качеството, международни рейтинги и акредитации. За разрешаване на тези проблеми е необходимо по-ясно да се дефинират различните форми и перспективи

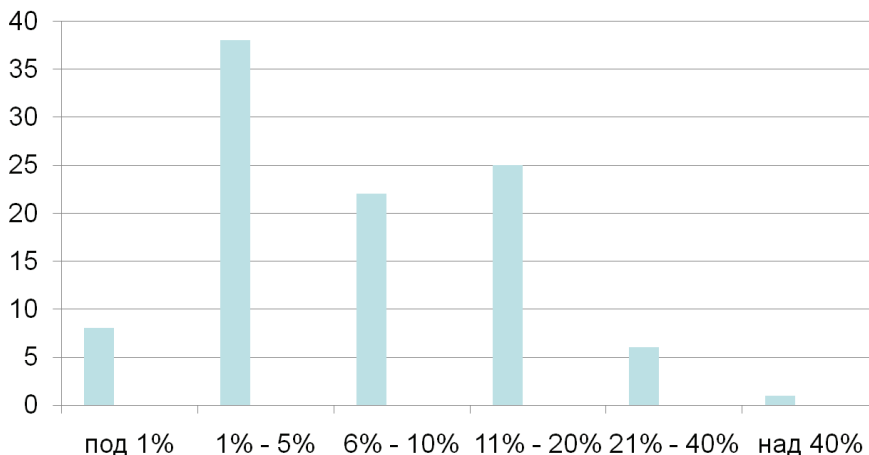
на интернационализацията на висшето образование.

Студентска мобилност

Мобилността на студентите е най-известната форма на интернационализация. Тук се включва пребиваване на студентите в университет в друга страна за целия период на обучение или за част от него.

От фиг. 1 се вижда, че в най-голям процент от европейските университети (около 38%) се обучават между 1 и 5% чуждестранни студенти [3].

Мобилността на студентите се подкрепя от различни национални и регионални програми. Някои страни или университети сключват двустранни или многостранни споразумения за мобилност. Програми като Еразмус (започнала през 1987 г.) и Сократ (от 1995 г.) имат за цел създаване на европейски модел за висше образование. Студентският обмен е предпоставка за създаване на квалифицирани специалисти за общия европейски пазар.

Фигура 1. Процент на завършили чуждестранни студенти в европейски ВУЗ

Преподавателска мобилност

Въпреки, че не е толкова развита като студентската, преподавателската мобилност се смята втора по важност форма на интернационализация на образованието. Обикновено преподавателският състав е свързан с изследвания и научна работа, но все по-често се включват и дейности като управление и администриране.

Преподавателите посещават учебни занятия в университета домакин, за да се запознаят с начина на преподаване и на провеждане на занятията. Те изнасят лекции пред студентите в приемащата институция, провеждат упражнения и тестове. Преподавателите също така могат да участват в обучение или стаж. Особено полезни са дискусиите с колеги, преподаващи аналогични дисциплини, за учебното съдържание на всяка от тях.

Програмите за студентска и преподавателска мобилност се развиват с цел стимулиране на интернационализацията на учебните планове. Тъй като, дори в обединена Европа, съществува разнообразие от национални системи, то интернационализацията и внасянето на общи елементи в учебните планове може да се осъществи единствено чрез мобилност.

Интернационализация на учебни планове и програми

Промените в образователните програми са следствие най-вече на необходимостта да съответстват на сложния процес на непрестанно и стремително

обновяване на знанията. Целта на промените е усъвършенстване на учебните планове така, че те да включват най-новите области на знанието и да съответстват на изискванията на пазара на труда.

Силно влияние върху интернационализацията на учебните планове оказват международните професионални организации, които се ангажират с изработване на критерии за осигуряване на качеството на обучението и професионални стандарти.

Съвместни образователни програми

Съвместни образователни програми (joint programmes) се организират от две или повече академични институции, които предлагат обучение по съгласувана програма. Студентите провеждат една част от обучението си в една и друга част от обучението си в другата академична институция. Дипломата, която получават в края на обучението си, е издадена от двете обучаващи институции.

Програми за двойни дипломи

Тези програми се основават на двустранни договори за сътрудничество. След съпоставяне на учебните планове на конкретни специалности, университетите се договарят да издават дипломи на студенти от университета партньор, ако те са учили една година в тях и са изпълнили ред предварително определени изисквания.

Програмите за двойни дипломи позволяват на учебните заведения да запазват относително непроменени своите учебни планове. Едновременно с това те предполагат сътрудничество на преподавателския състав при създаване и осъществяване на академичните програми, както и получаване на международен опит от студентите. Дори и да не напускат своя университет те имат възможност да се обучават при преподаватели от друга страна, както и да общуват със студентите от университета партньор.

Програмите за двойни дипломи имат предимство в сравнение със съвместните програми по отношение на устойчивостта, тъй като отговарят на национални изисквания и са по-лесни за акредитацията.

Обучение на английски език

За да бъдат конкурентоспособни, някои университети разширяват дейността си като предлагат своите програми в други страни, както чрез създаване на филиали, така и чрез съвместни програми с университети от други страни. Обучението в организирани по този начин програми най-често се води на английски език, тъй като целта е да се привличат студенти не само от страната, в която се намира университетът, но и от други страни в региона.

Интернационализация у дома

Като основен недостатък на програмите за мобилност се определя невъзможността за масово участие на студентите в тях. Затова много университети разработват и предлагат или изцяло взаимстват програми от чужди университети. По този начин не е необходимо студентите да пътуват в чужбина, а могат да се обучават в своите университети по програми като тези в чужбина.

Създаването на стратегии за интернационализация „у дома“ е амбициозна задача за всеки университет и нейното успешно решаване е показател за качество на обучението.

Цели на интернационализацията

Целите на интернационализацията са разнообразни и многопластови. Често се работи по споразумения, които са инициирани от отделни представители на академичната институция (нейни подразделения или отделни лица), което води до различни представи по въпроса за интернационализацията. Най-често споменаваните цели са:

- Привличане на студенти от чужбина;
- Нововъведения в методите на преподаване и учене;
- Предоставяне на възможност на студентите за учене в чужбина;

- Развитие на стратегически изследователски партньорства;
- Интернационализация у дома;
- Подобряване на позициите на институцията на национално и международно ниво.

Европейска стратегия за интернационализация

Наличието на Европейска стратегия за интернационализация се приема като необходимост от академичните институции по много и разнообразни причини. Предоставянето на "гъвкави възможности за финансиране и улесняване на обмена и сътрудничеството с международните и европейските партньори" е най-често срещаният избор (около 88%). Вторият отговор предполага, че стратегията на ЕС следва да подкрепя институциите при разработване и прилагане на техните стратегии за интернационализация (59%) [3]. Това е особено интересно, тъй като се смята, че повечето институции вече имат стратегия. Въпреки това те имат нужда от по-нататъшно развитие на съществуващите и предстоящите стратегии. Също така се очаква, че Европейската стратегия ще допълни националните инициативи.

Европейската стратегия за интернационализация оказва положително въздействие върху стратегическото развитие на институциите и спомага за изграждане на взаимно доверие между ръководствата им и в цялата академична общност. На фиг. 2 е представено мнението на академичните институции за влиянието на Европейска стратегия за интернационализация върху тези институции. Само 9% смятат, че такава стратегия няма да има бърз ефект.

Желателно е засилване на европейските инструменти за интернационализация като съвместни бакалавърски, магистърски и докторски програми и др. Въздействието на Европейската стратегия достига дори отвъд държавите членки на ЕС, които са страни в двустранни и други споразумения по европейски образователни програми.

Фигура 2. Влияние на Европейска стратегия за интернационализация в университетите

Интернационализация на ниво академична институция

Интернационализацията разкрива много възможности за висшите учебни заведения и, ако те се управляват добре, може да доведе до редица ползи за институцията и нейната общност, а не само на нейните студенти и преподаватели. Но все пак институциите са изправени пред редица предизвикателства, когато става въпрос за управление на интернационализацията. Тя е свързана с разходи, които

трябва да се оценят внимателно.

За добра организация на интернационализацията в конкретна академична институция е необходимо:

- да се познават добре вижданията на правителствата по въпросите за интернационализация, както в родната им страна, така и в други държави, от които институцията се интересува;
- да се познава международния авторитет на националната образователна система;
- да се осигури широк достъп до по-голямо разнообразие от образователни възможности и квалификация за местни и чуждестранни студенти;

За развитие и по-широк обхват на интернационализацията спомагат още:

- подобряване на езиковите умения на студентите и преподавателския състав;
- по-всеобхватен и систематичен подход към интернационализацията, който се обвързва с набирането и развитието на преподавателския състав, разпределението на ресурсите и др.
- увеличаване на финансирането.

Ползи и рискове

Включването на академичните институции в процеса на интернационализация се отразява в мероприятията и програми, които те разработват и провеждат. Сред очакваните ползи и резултати се открояват:

- Подобряване на подготовката на студентите;
- Хармонизиране на учебните планове;
- Подобряване на профила на университета;
- Повишаване на нивото на образователната и изследователската продукция;
- Повишаване на квалификацията на преподавателите и администрацията.

Като значителни рискове могат да се идентифицират:

- Небалансираност на мобилностите
- Невъзможност за включване на всички студенти

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въпросите за интернационализацията и качеството на обучението са тясно свързани, тъй като чрез интернационализацията академичните институции излизат на международния пазар на труда. Интернационализацията не е самоцел, а средство за повишаване на конкуретоспособността на институциите.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Brandenburg, U., De Wit H, Re-thinking Internationalization // IAU Horizons. 2012. Vol. 18. No 1.
- [2] De Wit, H., Internationalisation of Higher Education in the United States of America and Europe: A Historical, Comparative, and Conceptual Analysis. Westport, CT: Greenwood Press, 2002
- [3] European University Association, Internationalisation in European higher education: European policies, institutional strategies and EUA support, 2013
- [4] Ritchie, E., Developing and Implementing European and International Strategies: the View from a UK Research Intensive University // Managing the University Community: Exploring Good Practice. Brussels: European University Association, 2007

За контакти:

Доц. д-р Каталина Григорова, Катедра *Информатика и информационни технологии*, Русенски университет "Ангел Кънчев", тел.: 082-888 464, e-mail: kgrigorova@ami.uni-ruse.bg